НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА
КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:
ЗА СРБИЈУ . . . . . 6 дин. месечно
ОД ЈЕДНОГА БРОЈА . . . . . 0·40 дин.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САВЕЗА 15 дин. месечно

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:
Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. Ћирић.

Број 5 | ЧЕТВРТАК 29 НОВЕМБРА 1890 | Година I

5 САСТАНАК

11 новембра 1890 год. у Београду.

ПРЕДСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК
Никола Пашић

СЕКРЕТАР
Љуб. Ћирић.

(НАСТАВАК)

Чл. 34.

Тачци 9-ој као засебну алинеју додати:

Рок од 15 дана рачуна се од дана, кад Државни Савет прими акта. Дан пријама мора на актима бити обележен.

Чл. 36.

Као нова, последња алинеја да дође:

Поред превентивних мера против преступника и зликоваца и њихова хватања, у делокруг рада Управе Београда спадају одредбе §. 326. крив. закона, у колико се односе на јавни морал и на јаван мир и безбедност према овим нарочитим одредбама кривичног закона, које, такође, долазе у делокруг Управе:

Одредбе тачке 6. § 327.; § 328 а; тачке 32. § 329; тач. 1. § 341., 343., 344., главе XXXVI ако су управини чувари или апсеници; § 358.; тач. 1. и 3. § 360, § 361; тачке 1., 2., 4. и 7. § 362; тачке 5. и 6. § 364, § 365 и § 391 б.

Одредбе пак § 327 осим тачке 6., тач. 2. § 341; § 342 и 342 а; § 357., § 359.; тач. 2. § 360; тач. 6. § 362; тач. 3. § 383; § 384; § 385., 390., 391 и 391 а. долазе у круг надлежности и општинске власти и управине.

Све одредбе кривичног закона о иступима, које нису овде нарочито поменуте, долазе у непосредни круг рада општинске власти у Београду.

И општински и управни органи дужни су узајамно се помагати у пословима спољне службе, ниги сме општински или управин орган одбити од себе услугу, помоћ или какав службени посао под изговором да не долази у његову надлежност Где се тако што докаже, и једна и друга власт казниће свака своје органе, а Управа има права, у таком случају, и даље законске кораке чинити.

Члан 36. а. (нов)

За правилно вршење полициске службе, у свакој општини мора бити најмање пет наоружаних служитеља Сваки од њих мора имати тесак, револвер и пушку остругушу са довољно муниције. Један од оружаних општинских служитеља мора бити коњаник.

Сви ови општински оружани служитељи морају стално становати код општинске судинице и бити једнолико одевени. Прописна капа за њих је шајкача.

Ако надзорна власт нађе да је за јавну безбедност у општини потребно више таквих наоружаних служитеља, она наређује општини да повећа њихов број.

На случај да општина не хтедне то одмах извршити, надзорна ће власт сама набавити људе о трошку општине, но плату им не може већу одредити од 30 дин. месечно.

Оружје за ове служитеље набавља општина, или надзорна власт о трошку општине, ако ова не хтедне.

Члан 36. б. нов)

Општински сеоски суд, као месна полицијска власт, дужан је сваких седам дана подносити недељни извештај о јавној безбедности у општини, непосредној надзорној власти, с обзиром и § 344. и 356 кривичног закона. О сваком, пак, кривичном случају, који се односи на јавну безбедност, општински је суд дужан подносити извештај и онога истога дана, када се догодио.

Градске општине дужне су извештаје о јавној безбедности, по овом члану, подносити свакога дана надзорној власти. Ово вреди и за Београд и Ниш.

За сваку неуредност и нетачност у подношењу ових извештаја надзорна власт има права казнити председника општине од пет до десет динара.

У члану 37. тачка 13. мења се и гласи:

Прописује таксе механске и хлебарске односно пића, хлеба и т. д., као и за јавна купатила и вожњу по варошима, у договору са одбором општинским.

Истом члану додаје се нова тачка 14:

У општинама градским у договору са одбором општинским одређује и наплаћује таксе у корист општинске касе, за: јавне забаве и концерте, чишћење нечистоће из домова и града, чишћење димњака, псе, мртвачка кола, гробове и гробнице, приватну употребу водовода, осветљења, канализације и обала.

Члан 42.

На крају додати:

У канцеларији општинској морају бити један кмет и општински писар и у оне дане, кад нису редовне седнице.

Председник одређује дежурство кметова и одговара надзорној власти за то, а одређени кметови одговорни су председнику за неизвршење његових наредаба о дежурству.

Члан 44.

У последњој тачци у место речи: «у одређено време», ставити: у првој седници.

Члан 48.

Као нов одељак:

Овде се само утврђује, да је општина материјално одговорна за све наплате, које општински суд или његови органи изврше за рачун приватних, или за рачун државе.

WWW.UNILIB.RS

Члан 49.

У тач. 6 изоставити: «а општински суд губитком плате до петнаест дана закључно, а за веће кривице отпустом из службе.»

У тачци 7 изоставити: а уклања их са звања општински одбор по предлогу општинског суда.

А додати:

Противу пресуде општинскога суда, лекар и инжињер имају право жалбе одбору општинском, у року од три дана по саопштењу.

Члан 50.

У првом ставу место «три дана» да дође: два дана.

После првога става додати: но и у том случају мора оставити себи заступника.

У тачци 1. место: „О дужем одсуству председника извештава се надзорна власт", да дође:

О сваком одсуству председника општински суд извештава надзорну власт, заједно с тим, и ко је његов заступник у дужности.

У тачци 8. место речи: „На случај да се бирају сви кметови и кметовски помоћници," да се стави:

На случај да се има бирати председник општинскога суда, или кметови и кметовски помоћници, или и председник и сви кметови и кметовски помоћници.

После тачке 9. да дође нова алинеја:

У случају кад со сав одбор или појединн одборници бирају, па се на избор појави жалба, онда одборску дужност и с њом скопчана права врши стари одбор или одборници до коначне расправе питања о избору.

Члан 51.

Додати нов одељак:

Општински је писар одговоран за све писмоводство у општини.

За сваки акт или писмено, које потписује с председником, општински писар одговара пред законом као год и председник општинског суда.

Плата општинскоме писару не може бити мања од педесет динара месечно

Општински писари, који су свршили четири разреда гимназија и провели у општинској служби бар годину дана, имају првенствено право на државну полицијску службу.

Исто право имају и они општински писари, који су свршили практичан курс писарски, или положили испит, прописан за ђаке тога курса, са добрим успехом.

За спрему општинских писара отвориће се у Београду практична школа, која траје три месеца..

Правила о њој прописаће Министар унутрашњих дела, у договору с Министром финансије и просвете.

Ко сврши ову школу, или положи испит, прописан за њу, с добрим успехом, има првенствено право на писарску службу у општини.

Члан 54.

У другом ставу, у место речи: «по звању» ставити: по избору.

Члан 69.

После тачке 1 додати овај став:

Општински је суд дужан дати тражена објашњења најдаље за десет дана од дана тражења.

Члан 70.

Код тачке 7. као засебна алинеја:

За давање општинске утрине преди уредба о шумама.

Код тачке 9 у место речи «више од» на оба места ставити: до.

После првога става тач. 14. додати:

Општински одбор, по предлогу општинскога суда, отпушта општинскога лекара и инжињера, али то може учинити тек пошто је избор другога потпуно извршен.

Члан 71.

У другом ставу, у место речи: „он подноси" ставити: општински суд или државна власт поднесе.

А после речи „у Београду" место «сталном београдском одбору» ставити: Државном Савету.

Члан 72.

Као нов одељак:

Плата председнику општине не може бити мања од шесет динара месечно, а наоружаном служитељу мање од 30 динара месечно.

Члан 73.

У место речи „збор", на крају првог одељка, да дође: окружни одбор у смислу чл. 40. овог закона.

Последња алинеја отпада.

Члан 74.

После првог одељка тачке 3. као засебна алинеја да дође:

Одлука збора, којом би се усвајао предлог одбора, у овим случајевима пуноважна је само онда, ако је за предлог одбора гласало више гласача од онога броја, са колико су именована лица била изабрана.

После 4. одељка тачке 3. да дође засебан став:

Овај рок од 15 дана рачуна се од дана кад Државни Савет прими акта. Дан пријема мора се на актима забележити.

Члан 79.

У другом ставу, у место речи: „казну изриче општински одбор" ставити: казну изриче окружни одбор, односно Државни Савет (за Београд).

Члан 82.

Први став да се замени овако:

Ако државна надзорна власт опази неуредност или неправилност у радњи општинских власти односно извршивања било овога, било кога другога закона, или законих наредаба државних власти, она има и права и дужности опомињати и упућивати општинску власт на тачно и законским прописима сообразно вршење послова, издавати јој у границама закона потребна упутства, и казнити новчано од 10 до 50 динара у сеоским, од 50 до 200 динара у општинама у варошн и варошицама а у Београду од 200 до 500 динара.

Кад се ствар тиче јавне безбедности, надзорна власт изриче казну одмах, чим се њена наредба не изврши, или изврши неправилно и у невреме.

После другог одељка додати нов одељак

Државни Савет расматра ове жалбе као врло хитне.

Члан 84.

У првом ставу, после речи: «кметовски помоћници» додати: или одборници, или њихови заменици.

II

Овај закон ступа у живот кад га Крал потпише.

Даље:

Секретар В. Млађеновић чита:

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

АЛЕКСАНДРА I

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог нашег министра унутрашњих дела, а по саслушању министарскаг савета решили смо и решавамо:

Овлашћује се наш министар унутрашњих дела, да поднесе Народној Скупштини сазваној за 1890 годину на решење: предлог закона о изменама у закону о уређењу округа и срезова.

Наш министар унутрашњих дела нека изврши овај указ.

10 Новембра 1890 год.

у Београду.

Јов. Ристић с. р.
К. Протић с. р.
Ј. Бели-Марковић с. р.

Министар унутрашњих дела,
Ј. Ђаја с. р.

WWW.UNILIB.RS

Ево тога предлога:

ИЗМЕНЕ

у

ЗАКОНУ О УРЕЂЕЊУ ОКРУГА

и

СРЕЗОВА

I

На крају чл. 16, као засебан одељак:

Окружни начелник, кад приликом личнога вршења надзорне власти примети да који орган општинске или среске власти није што урадио што је требало, има права и сам, одмах непосредно наредити извршење тога. У том случају окружни начелник има права непосредне власти срескога начелника и према органима општинским и срескима, и према појединцима.

Члан 18.

После првога става да дође у ред:

Но окружни начелник, при изласцима у округ и варош, ради личнога вршење надзорне власти, има права казнити иступе који се пред њим лично десе као и срески начелник.

Као нов одељак:

Они нижи полициски чиновници, које је овај закон у служби полициској затекао, а који су провели у њој пет година као указни чиновници, могу бити постављени за среске начелнике, и ако немају квалификације по оном члану, али с том обавезом да положе прописани испит кад ступи у живот закон о полагању испита.

Члан 21.

Први став мења се овако:

Канцелариски персонал срескога начелника за полицајску службу биће састављен из једнога до три писара, и потребнога броја практиканата.

За поједине среске канцеларије Министар унутрашњих дела, према потреби, може поставити и већи број писара, на рачун мањега броја у другим канцеларијама.

Члан 66.

Да се измени овако:

Окружна скупштина одобрава коначно или у првом реду среске прирезе који не прелазе преко 20% од суме државнога данка, и који су одређени да подмирују нарочите потребе појединих срезова.

За веће прирезе вреди члан 57 овога закона.

Члан 105.

Мења се овако:

Ореску скупштину састављају председници општина са по два члана одбора сваке општине, које општински одбор сваки пут одреди.

Члан 37.

Замењује се овим:

Окружна скупштина у сваком округу састаје се у окружном месту редовно један пут годишње 25. Септембра.

Члан 43.

Замењује се овим:

Ако је Државни Савет поништио који избор, онда скупштина одлучује, хоће ли се наредити накнадни избор. Ако је поништен избор свију изабраника у једном срезу, онда се мора одмах наредити накнадни избор, који се има извршити најдаље за три дана.

При накнадним изборима поступа се, у свему, као и при првим изборима.

II

Овај закон ступа у живот кад га Краљ потпише.

Даље:

Секретар Љ. П. Ђирић чита:

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

АЛЕКСАНДРА I

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег министа унутрашњих дела, а по саслушању министарског савета, решили смо и решавамо:

Овлашћује се Наш министар унутрашњих дела да поднесе Народној Скупштини сазваној за 1890 годину на решење: предлог закона о изменама и допунама у закону о изборима народних посланика.

Наш министар унутрашњих дела нека изврши овај указ.

10 новембра 1890 год.

у Београду.

Јов. Ристић. с. р.
К. Протић с. р.
Ј. Бели-Марковић с. р.

Министар унутрашњих дела,
Ј. Ђаја с. р.

Предлог гласи:

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ

у

ЗАКОНУ О ИЗБОРИМА НАРОДНИХ ПОСЛАНИКА

Члану 21. додаје се на крају као засебна алинеја:

„У азбучном бирачком списку мора бити и рубрика, у којој ће се бележити издавање бирачких карата.“

Члан 32 мења се и гласи:

„Бирачки спискови морају се закључити по свима општинама 12. Септембра закључно. Што се по извршним решењима до тога дана закључно има у њима исправити то ће се одмах исправити, прегледати и потврдити на начин у члану 22. прописан са назначењем свију имена, која су избрисана или додана, и бројева, под којима су она уписана у азбучном бирачком списку. Овако коначно утврђени бирачки спискови оставиће се у општинску касу на чување, док се не предаду бирачком одбору.

„После дванаестог септембра примљене исправке неће се уводити у бирачке спискове.“

На крају члана 34 у истом реду додати:

„оне општине, у којој бирач стално живи.“

„На основу азбучнога бирачкога списка општински ће суд издавати бирачке карте, кад који бирач по претходном члану, порезу плати.

„Бирачку карту представља један жиг са оваким натписом: „Општина Н. бирачка карта,“ који се утискује на пореску књижицу у тренутку кад бирач плати порезу. Над жигом дотични општински орган, који порезу прима, написаће број азбучног списка, под којим је бирач уписан, а испод жига: датум (дан, месец и годину) кад је бирачка карта издата.

„За набавку бирачких карата вреди одредба члана 50. овог закона.“

Члан 37. мења се и гласи овако:

„Издавање бирачких карата траје до 12. Септембра закључно.“

„После извршених избора настаје одмах на ново издавање бирачких карата.“

У члану 38 на крају првога одељка, у реду додати:

„У нарочитој рубрици за то“

Други одељак изостављa се.

Члан 39 мења се и гласи овако:

„Кад бирач изгуби бирачку карту, суд општински, на захтев потражиочев, дужан је издати му другу карту.

„У том случају пореску књижицу може заменити и потврђен извод из књига, у које се заводи плаћање порезе. На овом потврђеном изводу, пошто добије облик бирачке карте,

мора се означити да је дупликат. Поред имена потражиочева забележиће се у азбучном бирачком списку такође, да му је издат дупликат бирачке карте.

«Ако се деси да који бирач изгуби и дупликат карте, па ма због какве сметње не могне изгубљену карту другом заменити, пустиће се да гласа по азбучном бирачком списку, сходно чл. 84. овог закона.»

На крају члана 40., као засебан одељак, додати:

«На овим штампаним примерцима имена представника или заменика дотичне општине, или одељења (кварта), не морају бити штампана, већ могу бити и написана.»

У другом одељку члана 50 да се изоставе речи;

»осим бирачких карата,»

У првом одељку члана 62 у првом и другом реду одоздо, у место речи: „по списку издатих бирачких карата». да се стави:

„по азбучном бирачком списку.«

У првом одељку члана 69 у место речи: «задржаће карту на столу,» да се стави:

«вратиће карту бирачу.»

Члан 77 да се замени овако:

«За тим ће се пребројати по гласачком списку и по азбучном бирачком списку, колико је свега бирача гласало. Тај ће се број записати словима на дну гласачког списка, па ће се испод тога потписати сви чланови бирачког одбора »

У члану 78 у место речи: „и према бирачким картама» да се стави:

«и према азбучном бирачком списку.»

У другом одељку члана 80., у трећем реду одозго, да се изоставе речи:

«с бирачком картом.»

На крају трећег одељка члана 81. да се дода:

«Тада је довољна проста већина.»

У првом одељку члана 84 у место речи: „списку за издавање бирачких карата« да се стави.

«азбучном бирачком списку.»

У члану 86 после другог одељка додати као засебну алинеју;

«Ако ни једна листа нема пун количник, онда ће се број посланичких места одредити према остатцима од количника.»

У трећем одељку члана 93., у место речи „списку за издавање бирачких карата» ставити:

„азбучном бирачком списку.»

А у шестом одељку истог члана, у место речи; «списак за издавање бирачких карата», ставити:

«азбучни бирачки списак.»

У првом одељку члана 106., да се изоставе речи:

«и бирачима предавати од двадсетога па»

У чл. 118. изоставља се тач. 4.

У тачци 5. изостављају се речи;

«У року од десетога.»

Председник. После 24 сата изабраће се нарочити одбори за прочитане предлоге.

Закључујем данашњу седницу, а заказујем нову сутра у 9 сати пре подне. На дневном реду биће: може ли поп Данило задржати свој чиновнички положај и посланички мандат.

Састанак је трајао до 12½ часова.

6 САСТАНАК

12 Новембра 1890 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК

Никола Пашић.

СЕКРЕТАР

Витом. Младеновић

Присутни министри: унутрашњих дела, просвете и цркв. послова, правде и грађевина.

Почетак у 10 часова пре подне.

Председник. Седница 6-ог редовног састанка отворена је. Изволте чути молбе и жалбе које су упућене Скупштини.

Секретар Вит. Младеновић чита:

Сима Недић, судија, Роберт Лерман, војно марвени лекар, Драгољуб С. Михајловић, учитељ, Мита Живковић, професор, Ђура Шарлић рачуноиспитач војног министарства, Душан Бркановић, писар управе вароши Београда, Крста Шећовић коњички мајор и Мијаило Новаковић, учитељ у пензији моле: да им се уваже извесне године службе.

Миленко Пајовић из Гуче моли, да му се одобри да продаје лекове у драгачевском срезу.

Стеван Николић из Хума, у срезу нишком, жали се на пресуду судску.

Мих. Чебинац из Краљева моли за зајам из државне касе.

Софија удова поч. Романа Бојановског моли, да јој се из државне касе врати извесан улог.

Миленко Петровић из Дљина, у срезу драгачевском моли, да се ослободи плаћања извесне казне.

Радосав Грујић и Милош Пантелић из Даросаве, моле да се персонал општине даросавачке са дужности уклони.

Паун Јовић и још 53 грађанина из Кочетина моле, да се њихово село одвоји од бошњачке општине и образује за себе општину.

Рачунополагачи општине дучаловачке у ср. драгачевском окр. рудничком, жале се на начелника среза драгачевског.

Никола Ђорђевић из Врњачке Бање моли да Народна Скупштина реши, да му се врати извесна земља што му је држава одузела.

Коста Великић, трговац из Свилајнца, моли за повластицу на предење свиле.

Персида удова пок. Живка Ј. Симића из Голупца моли за државну помоћ.

Председник. Све ове молбе и жалбе упућују се одбору за молбе и жалбе.

Секретар Др. Стан. Вукчевић чита молбу Добре Ружића посланика за одсуство:

Народној Скупштини.

Молим Народну Скупштину да ми даде одсуство до 1. децембра ове године, јер ми је жена на самрти.

12. новембра 1890 год.
Београд.

Доброслав М. Ружић
народ. посланик.

Председник. Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Одобрава.)

Изволте чути један предлог посланички.

Секретар Др. Стан. Вукчевић чита овај предлог Ристе Поповића и другова:

Народној Скупштини.

Законом о монополу соли, који је донет на прошлој Скупштини, укинути су магацини солски у округу пожаревачком, који су постојали у Вел. Градишту и Пожаревцу. Укидањем ових магацина учињена је грађанима овога округа грдна неправда, јер су принуђени, да со набављају из београдског магацина, што је не само веома незгодно, него врло често и немогућно, нарочито кад се Дунав и Морава заледе, те саобраћај постане немогућан. У оваквом случају грађани овога округа принуђени су, да плаћају со скупље, на често пута и дупло скупље него што је било док је било магацина у округу, и док је монопол био у рукама странаца. И што је још горе ову неправдану скупоћу осећају само грађани овога округа док у целој земљи постоји старо стање неизмењено.

С тога у интересу правде предлажемо:

Да се у члану 7. закона о монополу соли, на крају првога става у последњем реду, реч „и“ избрише и на крају става, после речи Нишу дода:

„В. Градишту и Пожаревцу“.

11. новембра 1890 год.
Београд.

Предлагачи:

Р. С. Поповић, Др. Сг. Вукчевић, Милош Ј. Богдановић, Павле Станковић, Ј. С. Јовановић, Илија М. Душмановић.

Председник. Овај предлог упућује се одбору за прегледање посланичких предлога.

Сад има известилац да прочита накнадни извештај верификационог одбора.

Изв. М. Мостић прочита накнадни извештај верификационог одбора који гласи:

Народној Скупштини.

Потписани одбор за пријављивање и прегледање посланичких пуномоћстава има част предложити Народ Скупштини да изволи решити:

1. Да се на место Јоце Ж. Јовановића, изабраног посланика у окр. подринском позове у Скупштину Милан Поповић, који је на реду из кандидатске листе Јоце Ж. Јовановића и Љубе П. Ћирића.

2. На место Велизара Кундовића, изабраног посланика у окр подринском, да се позове у Скупштину Аврам Бељић, који је на реду из кандидатске листе Велизара Кундовића и С. Бимбића.

3. На место Јована Авакумовића, изабраног посланика у окр. врањском, да се позове у Скупштиву Алимпије Васиљевић, који је на реду из листе Томе Јовановића и Јована Авакумовића.

4. На место Стојана Рибарца изабраног посланика у вар. Нишу, да се позове у Скупштину Живан Живановић, који је на реду из листе Ст. Рибарца.

5. На место Тодора Туцаковића, изабраног посланика у окр. крагујевачком да се позове у Скупштину Ђока Урошевић, који је на реду из листе Тодора Туцаковића и Аћима Прокића.

12. новембра 1890 год.
у Београду.

Председ. одбора за прегледање и примање посланичких пуномоћстава,
Др. Лаза Илић.

Известилац,
Мил. С. Мостић.

Чланови:

М. Лешјанин, Л. Лазаревић, В. П. Манојловић, Р. Б. Тајсић, Јован И. Николић, Ранко Петровић.

Председник. Усваја ли Скупштина прочитани извештај? (Усваја.)

Сад прелазимо на дневни ред. На дневном реду је питање о г. Дан. Анђелковићу, да ли може да задржи посланички мандат и место председника нишког духовног суда.

Жели ли ко о томе да говори?

Министар унутрашњих дела. И ако ми се чини да сам јуче јасно исказао гледиште своје и гледиште владино у овом питању, изгледа ми, као да се није потпуно разумело гледиште, те се мисли, као да влада хоће да утиче на то, хоће ли неко бити посланик или не.

Ја сам јуче казао а и данас поново кажем, да влада нити има права, нити хоће да утиче, нити пак може бити у овом питању о томе спора и говора. Г. прота Данило је посланик, његов је избор оверен и о томе не може бити спора ни говора. Друго је питање хоће ли он бити у исто време и посланик и чиновник? Ја сам казао, да је то питање администрације, питање владе и да не може законодавно тело решавати, да ли ће неко бити чиновник или не. Дакле, ако се о томе има решавати хоће ли неко бити чиновник или не, то није питање које може решавати законодавно тело, него је питање владино. С тога треба влади оставити да то питање реши по закону и уставу; па после тога тек, могло би бити говора о томе, да ли је закон и устав погажен, и да ли је владино решење правилно; а против решења владиног које би било неуставно или незаконито, остаје Народ. Скупштини пут интерпелације или оптужбе. — Ако се хоће да се узме у претрес и решавање ово питање са начелног гледишта тј. да се решава може ли ма који члан духовног суда бити у исто време и посланик и да остане у државној служби, другим речима ако се стане решавати о томе: да ли устав допушта да посланик може бити у исти мах и онај, који је члан духовног суда, ја сам казао јуче да је то тумачење устава, за које ово законодавно тело није позвано. Устав може тумачити Велика Народна Скупштина, а то питање, да ли неко може бити и чиновник и посланик, или мора задржати један или други положај, моје је гледиште било то, да законодавно тело није позвано да о томе решава. За први случај позвана је влада да то реши, па после тек Скупштина може решавати да ли је то решење добро или не? И ако је у начелу питање да се реши о томе, могу ли та два положаја заједно опстати, — онда је то као што рекох тумачење устава, за које законодавно тело није позвано. То сам јуче казао и при том остајем и данас.

Председник. Жели ли још ко да узме реч о овом питању? —

Поп Богосав Поповић. Господо, ја не устајем да говорим, да лично браним попа Данила, што је мој колега. Ја устајем да говорим као посланак, да кажем, да ли он може бити и посланик и чиновник, или не. Ономад су неки доказивали да не може па и г. министар унутр. дела каже да не може; међу тим лањске године смо на основу устава чл. 99-ог решили у закону црквеном, да сви преседници и чланови дух. суда имају сва права, која имају и судије првостепених и грађанских судова. Тај члан у закону црквеном гласи:

Чл. 106. Председници и редовни чланови епархијских духовних судова имају сва права судија грађанских првостепених судова.“

То је, дакле, јасно да он може задржати и посланички мандат и положај чиновнички. И сад кад би ми од овога одступили, ја не знам како би то могло бити, кад је овај црквени закон израђен на основу устава. Даље се у чл. 106 црквен. закона вели и ово: — „а секретари и писари епархијских духовних судова државни су чиновници и имају сва права државних чиновника“. Дакле, разлика је између секретара духовних судова и председника тога суда.

Према свему овоме, ја сам мишљења да он може задржати на основу овог чл. 106 црквен. закона посланички мандат и опет да остане чиновник. Неки ће рећи и то, да није право да прима две плате, али има доста посланика који примају две плате и као чиновник и као посланик (жагор то није нико казао).

Онда ја ћу гласати за то, да може бити и посланик и да задржи чиновнички положај, јер му даје право чл. 106 зак. о црквен. властима.

Ђока Анђелковић. Господо, на јучерашњој седници решавано је, да ли се може већати у Скупштини о томе: да г. прота Данило може задржати мандат посланички и положај председника духовног суда?

У колико сам разумео, г. министар унутрашњих дела изрекао је мишљење, да ово питање спада у круг рада административне власти и да законодавно тело, то питање не може да расправља. Свакојако ја мислим, кад би неко ставио овакво питање: може ли, — не лично г. Данило него и други наш сачлан, рецимо нпр. г. Драгиша Станојевић — задржати положај чиновнички поред посланичког мандата? — Свакојако, ми би казали да не може. Међутим г. Данило има положај једнога судије и онда не треба ли се запитати на првом месту: може ли судија задржати посланички мандат и чиновнички положај? — Према томе налазим за потребно да кажем, да

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

доиста може бити говора о томе, а хоће ли то везивати владу ако Скупштина донесе решење овакво или онакво, у то се нећу ни упуштати, јер ја држим, да Скупштина има права да решава о оваквом случају кад је тај предлог потпомогнут од 20 посланика, држим да се Скупштина може упустити у расправљање тога питања по чл. 7. пословника скупштинског и налазим, да је њен рад био на основу пословника. И по томе сматрам за дужност да се упустим и у саму дебату о томе питању: да ли, дакле, г. Данило може задржати и посланички мандат и положај председника конзисторије?

Господо, ако би хтели да расправљамо питање о овоме, онда га можемо расправљати на два начина. Буквално тумачећи Устав или начелно решити саму ствар. Кад би се дохватили за члан Устава, који говори о квалификацији судова и судија у чл. 157 и 150 Устава, онда се у тим члановима говори у опште, каквих судова има, какве су квалификације потребне за судију и онда доиста према тим члановима излази, да г. Данило као посланик нема права задржати и чиновнички положај. Али даље ако би се хтели мало више обазрети и на то, да је ове године донет и закон о црквеним властима, који уставна начела простире и даље, онда држим да је појмљиво поставити питање: да ли судија духов. суда има права да задржи чиновнички положај а у исто време и посланички мандат? Упуштајући се у ово питање, ја сам поставио себи за задатак делокруг грађанских и епархиских судова, па сам нашао, да то није војени суд, него суд, коме је основа наш живот фамилијарни, јер расправља брачне спорове. Сматрајући расправљање тога питања као врло важну ствар, зарад одржања реда и благих обичаја, ја држим, да духовни судови могу се сматрати, ако не равни, а оно као Филијал грађанских судова.

Чл. 157 Устава говори о квалификацији судија и тражи, да судија мора бити правник и да је свршио факултет. Овде је доиста тешко тврдити да богословија стоји у рангу факултета. Али ако се обазремо на то, што ми тежимо да богословију подигнемо на ступањ факултета и да је изравнамо са спремом квалификација оних чиновника, који свршe права и философију; сматрам да према кругу њиховог рада — расправљање брачних спорова, да имају спрему близу факултетској спреми.

Према томе ја налазим, да би могло да се разуме тако, да може г. Данило задржати и чиновнички положај поред посланичког мандата.

Могло би се навести ово: шта би било, кад би ове године донели закон да судије духовних судова не буду зависни? Потекло би то да идуће судије не би могле бити у таквом положају да задрже и свој мандат, а у исто време и свој чиновнички положај. Али поштовани поп Данило у том случају могао би се користити оним правом, које устав даје — да се права, раније стечена, не могу поништити. У том случају могао би он да задржи свој положај, кад би дакле Србија по несрећи ишла на то да духовне судове поништи и укине им независност. Међу тим кад Србија иде, развија се самосталним политичким животом, проширење права и самосталних установа иде не само у корист наших решења, него и у корист грађанског живота и политичких установа. Може се навести као против разлог да је устав ограничио број оних лица, која могу задржати мандат и чиновнички положај. Члан 99 ставио је истина нека ограничења. Но у том случају да се та ограничења врло строго примењују, то значи да се буквално примене на онај број, који је устав овде навео. Али с обзиром на то, што је у самом уставотворном одбору, кад је било питање о томе, који чинов. могу улазити у Скупштину задржавајући мандат и положај било је решено да могу улазити они чиновници, чији је положај, независан. Сматрам да поштовани посланик поп Данило може задржати потпуно и свој мандат и свој чиновнички положај.

Милош Богдановић. Баш из овога што г. Анђелковић вели, да је уставотворац рекао то: да гарантује независност судијама и право на чиновнички положај и мандат, не може се то с тога баш овде применити; јер ја држим да је уставотворац рекао, да ту дођу људи од квалификације и од знања, који ће да потпомогну Скупштину у стварању закона, па за то је ту ставио независне судије виших и нижих, првостепених судова. Сад у чл. 157 казато је са каквим правом долазе ту људи — каже се људи, који су свршили факултет у земљи или на страни. Сад на првом месту треба да се запитамо: јесу ли чинов. духовног суда свршили какав факултет. Ако су свршили, могу се равнати са овим судијама, али ако нису — онда се не могу равнати.

Господо, ако би усвојили овако, како каже г. Анђелковић, ми би могли да одемо у суноврат, а ево зашто. Чл. 199 устава каже: установа нороте задржава се. Ми можемо да донесемо закон да установимо сад пороту на цео живот и то су људи, који, и ако нису судије — суде о смрти и животу човека, а не о једном брачном спору, па зар сад из тога да изводимо да ти људи, што суде, имају квалификације за квалификоване посланике! Не. Ја бих био за то, да г. Анђелковић задржи или посланички мандат или да се одрекне чиновн. положаја или задржи положај председника, а одрекне се мандата.

Љуба Новаковић. Кад је јуче Скупштина решила да се ово питање стави на днев. ред и кад га је председништво већ ставило на дневни ред ја мислим да имам право да о овоме питању говоримо. Па кад је тако, онда сматрам, да ми савест налаже да и ја у овоме питању изјавим своје мишљење.

Кад бих могао, кад бих смео да се руководим осећањима срца и личним симпатијама, ја бих, господо, први одмах био готов с мојим решењем да се решим и да се изјасним, да мој уважени пријатељ прота Данило задржи и посланички мандат и остане на свом чиновнич. положају кога данас заузима.

Али, господо, нити осећаји срца, нити лична симпатија ни антипатија, нити икакви партијски обзири не смеју нас руководити ни опредељавати при доношењу одлука у овом светом дому; не смеду опредељавати нарочито нас, који смо позвани да у овом телу доносимо земљи законе, па ако те смо законе нећемо поштовати ми, како можемо захтевати и како се можемо надати од других да поштују те законе! Оставши на земљишту строге законитости и одредаба уставних, ја сам готов са мојим мишљењем да мој уважени пријатељ, прота Данило, не може задржати послан. мандат а у једно и свој чиновнич. положај. Одредбе устава у овоме погледу тако су јасне, да чини ми се ту није ни потребна каква дискусија. Чланом 99 устава стављено је једно правило, један принцип, који гласи овако: да чиновници и сви, који су у државној служби, ако су изабрани, не могу бити и чиновнице и задржати мандат посланички, већ задржавши мандат, морају чиновничке положаје напустити. Ова је одредба у чл. 99 као правило. Од тога правила направљен је изузетак, који редови чиновништва у државној служби са посланичким мандатом могу задржати и своје положаје у служби државној.

То су ови чиновници:

I.) министри у служби и на расположењу.

II.) чланови државног савета.

III.) изванредни и опуномоћени министри, акредитовани код страних дворова, дипломатски агенти и генерални конзули.

IV.) председници и чланови виших и првостепених судова.

V.) професори велике школе, стручних и средњих школа.

VI.) инжињери и лекари у државној служби.

VII.) пензионари и чиновн. на расположењу.

У свих ових 7 тачака није нигде поменут председник или члан вишег или нижег духовног суда. По аналогији могло би се можда довести са овом четвртом тачком у везу то спорно питање. Да је, по срећи за проту Данила, у одредби устава остао стари назив — „окружни судови“, који су до новога устава били, а међу тим постојала ова тачка 4 каква је, по којој председници и чинов. првостепених судова могу бити посланици и задржати положај чинов., онда зар би се могло дозволити дискутовање да ли ове првостепене судове

улазе и нижи духовни судови; али кад је назив окружни суд уставом избрисан и дат термин првостепен суд, онда се не може узети, да може неки други суд ући у то; јер је то јединица за себе. Да је то уставом прецизирано шта су то првостепени судови и да се не може ништа друго утискивати у ту тачку, може се јасно видети из чл. 150., а у одељку где се каже какви су судови? Ту се каже: судови су првостепени, апелациони и касациони. Нигде се дакле не помињу духовни судови; још се јасније види, да се никако не може користити прота Данило, мој уважени пријатељ, том 4 тач., из чл. 155 устава где се одређује, на који се начин постављају председници и чланови првостепених судова. У чл. 155. другој алинеји, каже се: да се председници првостепених судова постављају по двема листама, од којих једну предлаже касациони, а другу апелациони суд.

Питам, господо, да ли је прота Данило, као председник духовног суда, заузео положај на тај начин, дакле са двема листама? Кад би на тај начи његово постављење било, онда би се могло довести у везу са овом 4 тач. и ово питање о коме је реч. Али, и даље, за првостепене судове тражи се извесна квалификација.

Те квалификације изложио је члан 157 устава, у коме је речено, да судија и председник може бити само онај, који је свршио правни факултет. Али има још један тежи разлог да се духовне судије не могу подвести под првостепени суд. Тај је, што долази доцније једна одредба у том члану где се каже: да председник првостепеног суда може бити само онај, који служи 5 година као судија у првостепеном суду. Дакле и то није погодба, по којој се долази за председника епархијског духовног суда.

Из свега чисто је и јасно, да мој уважени пријатељ прота Данило не може задржати свој посланички мандат и остати на своме садашњем чиновничком положају. Наводи попа Богосава да је према закону о црквеним властима делокруг духовног суда исти са делокругом првостепеног суда, не може овде никако утицати на наше решење. Не може с тога, што је тај закон донесен после устава. Исти такав разлог од прилике навео је и мој пријатељ Ђока Аћелковић, опет поредивши делокруг духовног суда са првостепеним. Онај исти разлог, који војује противу мишљења попа Богосава војује и противу мишљења мога пријатеља Ђ. Аћелковића, јер, господо то је принцип, то је једно начело, да се у уставу нити сме штогод додавати нити што из њега вадити. Према свему овоме, за мене је чисто и јасно, да мој уважени пријатељ прота Данило не може задржати и посланички мандат и остати у свом садашњем положају. Далеко од тога да чиним какву моралну пресију на њега и на шта ће се он решити, ја се надам да ће прота Данило, мој уважени пријатељ, пре напустити овај чиновнички положај него што ће претпоставити њега поверењу народном и тако дати нам и даље прилике да се користимо и дивимо његовој самосталности и духовитости као посланика. (Чује се: то је његова ствар).

Љуба Јоксимовић. Ја сам јуче говорио а и сад кажем да кад би се оставило да гласам по личном расположењу ја би гласао да прота Данило остане и посланик, а и да има председничку плату, па ма и мало већу. Тако би исто гласао и за Др. Драгишу да остане и даље посланик и комесар Банке и кад бих хтео да изврдам, онда би рекао да Драгиша није државни чиновник јер не прима плату из државне касе него из Народне Банке, и он би могао да се послужи тиме и да пази на устав те да буде посланик. Али ја мислим да он неће допустити себи да то чини.

Изненадио ме је Ђ. Аћелковић што каже, да су духовни судови једнаки са првостепеним, грађанским, а да решавају по брачним споровима. Ако се сећа пријатељ Ђока, ја сам некада тражио да се то пренесе на грађанске судове, јер сам у томе налазио већу гарантију, пошто духовни судови кад имају интереса позивају се на небо: јеже, разрешите на земљеју будет разрешено на небесјех. Само зато не бих оставио духовне судове. Што они наводе па кажу, па зато је важан што суди важне ствари, као што је брак, молио бих свакога да ми каже да ли духовни суд суди Јеврејима, Мухамеданцима, који су српски поданици, Католицима и другим. То су све српски поданици, српски грађани и онда би требало да имају права да суде за своје спорове код духовних судова, али они то неће.

Кажу да није поменуто у уставу да чланови духовног суда немају права, да могу бити бирани. Онај који је правио устав мислио је да укине духовне судове, да избрише конзисторије, и нико није мислио да ће радикална странка да се бори за те судове и да има толико својих одличних чланова да се за њих мора заузимати, кад се зна, да је радикална странка тражила укинуће конзисторија. Сад би се сложиле све три партије, и ја мислим да би се овде у овом питању сложили и прота Алекса Илић, и прота Стокић са протом Данилом Аћелковићем, али се ја не слажем.

Гига Гершић. Молим вас, господо. Пре свега ја бих да напоменем, да је ова наша дебата узела такве размере, које не би требала да узме у самоме почетку, пошто је овде пре свега покренуто једно претходно питање, а то је питање: да ли је скупштина у опште позвана да решава о томе питању како је оно пред њу изнесено. То је питање покренуо г. Министар унутрашњих дела. Свакојако, пре свега требали би с тим питањем да будемо на чисто, па после да се упустимо у решење самога питања, које је изнесено на дневни ред. Јер ако нађемо да је мишљење што га је изразио г. Министар унутрашњих дела, правилно, онда се немамо даље ни разговарати, а ако не нађемо онда је друга ствар.

Господа која су до сада говорила, нису се на то питање обзирала него су почела улазити у саму ствар. Пре свега ја хоћу о том питању нешто да кажем, задржавајући право да после говорим о ствари, ако Скупштина нађе да је зато позвана. Ја пре свега налазим да оно што је г. Министар унутрашњих дела говорио, да је донста коректно, и да збиља Скупштина није позвана да решава о томе питању. Ми имамо пред собом једног посланика, који је изабран од народа и Скупштина има да решава је ли избор г. Данила правилно извршен или није, је ли његово пуномоћство уредно или није. Скупштина је рекла јесте, он је посланик, и — свршена ствар. То је Скупштина имала да реши и она је решила, да је он посланик, а његова је ствар како ће он расправити оно своје друго питање што поред посланичког мандата заузима један положај у држави и који се према уставу са посланичким мандатом не може сложити. Свакојако то је његова ствар а законом је предвиђен тај случај па је казато: ако тај посланик за три дана не изјави ништа, сматра се да је задржао посланички мандат и да се одриче свога положаја. Јер кад би се упустила у решавање тога питања, шта би могла Скупштина да реши? Ево шта: ако би се признало да се може о томе решавати, онда би могло испасти да Скупштина реши, да неко има права да буде и посланик и чиновник, што по уставу не може. А ако се неће то, него се оће да говори о томе, како се има разумети члан 99 устава онда је то питање о тумачењу устава, а то припада Великој, Уставотворној Скупштини. Дакле свакојако, као што рекох, ово је питање одједанпут покренуто овде, зато што је г. прота Данило, кога ја поштујем и који је мој пријатељ, нашао, па мисли да може да буде и ово и да задржи оно, па не зна како да се реши. Ми у томе не можемо му помоћи; нека ради како зна према закону, а ако нађе да влада што погрешно уради, или му учини нешто што је противно уставу и закону, он има путева и начина да се против тога жали, да изнесе питање и онда ће се о томе решити законитим путем да ли је министар повредио закон или устав или није. То је што сам имао прво да кажем, што се тиче тога претходног питања.

Дакле налазим да Скупштина није била позвана да о томе решава. Ако Скупштина налази да је позвана и кад се већ упустила у то решење (Чује се: Није) онда и ја ћу да кажем своје мишљење. Дакле оће ли предходно питање да се реши или не? — Ја пре свега износим овај предлог и молим има ли 10 посланика да ме помогну.

WWW.UNILIB.RS УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Председник. Дакле прво о томе је ли Скупштина надлежна или није.

В. Кунедвић. Па нека се о томе говори.

Председник. Ко је за то да Скупштина није надлежна да то питање решава?

Гига Гершић. Можда неко хоће да говори о томе претходном питању.

Председник. Ко је за то да се пре свега узме то питање у решење, да ли је Скупштина надлежна или није, нека седи, а ко је противан нека устане. (Сви седе.)

Дакле сад изволите тражити реч о томе, да ли је Скупштина надлажна или није,

Мијаило Поповић. Господо, мени се чини да је овај предлог, који је сад овде изнесен, неуместан, јер питање о томе, да ли ову ствар треба решавати или не, свршено је у јучерашњој седници и сад не би требало о њему решавати.

Сад прелазим на то да ли Скупштина има право да решава то питање.

Најјачи разлог г. Гиге Гершића, који хоће да стане на пут решавању овог питања, био је тај, што би Скупштина тиме ушла у тумачење Устава. Ви се сви, господо, сећате да ми лане, кад смо водили дебату о томе, хоће ли се гласати једном или двема куглицама, да ми ту ствар нисмо сматрали као тумачење Устава. Не, ми смо тада ту ствар сматрали као схваћање и разумевање Устава и према томе и ово се питање има тако разумети.

Сем тога, господо, ово питање треба овде решавати и с тога, што се оно тиче свију нас. Ви знате да посланик о коме је сад реч, поштовани прота Данило, има у року од три дана да се изјасни: за или против. Сад кад тај посланик види де се члан 99 Устава разно тумачи, онда он баш има разлога да запита Скупштину, како она разуме тај члан, те да се он може одредити, који ће положај задржати, посланички мандат, или чиновнички положај Свакако, господо, овом човеку учинила би се грдна неправда, кад му се не би казало, како ће се поменути члан Устава разумети и шта ће с њим да буде. Ми то треба, господо, да учинимо из солидарности према другу нашем и треба овде да изнесемо наше мишљење о томе, како разумемо 99 члан Устава и да кажемо може ли он да задржи или не чиновнички положај поред посланичког мандата.

Прота Д. Анђеаковић. — Ја сам тражио реч да говорим о питању самом, но кад се сматра да је оно свршено ја нећу онда да улазим у њега.

Ранко Тајсић. Ја сам тражио реч да говорим о томе, да ли један члан вишег или нижег духовног суда има иста права са чланом грађанског суда, о којима говори члан 99 Устава; но пошто је Скупштина већином решила да се претходно реши да ли има права Скупштина да овакив случај расправља, то ћу сад о том и да говорим, и ја кажем да Скупштина има права о томе да решава, а ево за што. Чл. 117 Устава наређено је, да нико не може никакав закон донети, укинути или протумачити без законодавног тела. Сад овде Скупштина има да протумачи чл. 116 закона о црквеним властима, који се наслања на 99 чл. Устава. Члан 106 поменутог закона, у првој половини својој гласи овако: „Председници и редовни чланови епархијских духовних судова имају сва права судија грађанских првостепених судова.“

То је прва половина тога члана, а друга половина каже: „а секретари и писари епархијских духовних судова државни су чиновници и имају сва права државних чиновника“

Дакле судије и председница духовног суда имају засебна права, а секретари и писари имају права државних чиновника.

Овде, дакле, треба да се протумачи, како има да се разуме горњи члан закона о црквеним властима, који се наслања на четврту тачку чл. 99 Устава и ја држим да нико други за то није надлежан до Народна Скупштина.

Дакле, и опет понављам, ја мислим да нико други нема права да решава ово питање и тумачи чл. 106 зак. о црквеним властима, до Народна Скупштина, која једино може да објашњава, да ли она права, која су ујамчена Уставом грађанским судијама, да ли та права имају и судије духовних судова и на основу овога и чл. 117 Устава ја кажем, да Скупштина има права да о овоме решава; и нико други нема то право, јер ко год би то право присвајао, тај би радио противу закона. Ово су, господо, назори моји у овом питању, и треба их усвојити.

Тома Бојичић. Ја као посланик морам да учиним једну напомену у томе, да редовна Скупштина има само онолико права, колико јој то Устав даје. Овде се претреса једно питање, које није требало изнети на дневни ред. Питање да ли неко треба да задржи посланички мандат и чиновнички положај, то је већ свршена ствар; она је већ довољно расправљена и нека г. г. говорници су то лепо објаснили и ја држим да то није право ове Скупштине, јер право да протумачи Устав има Велика Народна Скупштина. Ако ли будемо сишли с те стазе уставне и ако учинимо овакву крупну погрешку, онда редовне Скупштине могу сав Устав изрешетати, и ми ако станемо тако тумачити Устав увешћемо у Скупштину и митрополита и владике и сва остала свештена лица, која имају чиновнички положај, па да га у овом случају задрже противно уставним прописима. — и онда ја бих могао овде да се позовем још на један члан Устава. У чл. 190 Устава каже се:

„Унутрашња управа источно-православне цркве припада Архијерејском Сабору.

За друге вероисповеди унутрашња управа, припади њиховим духовним всастима.

Духовне власти како источно-православне цркве тако и свију осталих признатих вероисповести у Србији стоје под надзором министра црквених послова.

Уређење црквених власти и богословских школа источно-православне цркве доноси се законом по договору са Архијерејским Сабором.“

Дакле овај члан чисто и јасно каже да је духовни суд одвојен од земаљских судова, првостепених и виших.

Ја дакле не налазим да ми треба у расправљање ове ствари да се упуштамо, као што је то лепо објаснио г. министар унут. дела и посланик Ђаја и Гига. И ми треба да пређемо на дневни ред.

Посланички мандат поп Данилов је признат као прави лан и он је признат за посланика, а ми сад немамо ништа даље да решавамо о тој ствари, већ треба да пређемо на дневни ред.

Министар правде М. Кр. Ђорђевић. — Господо посланици! Када је у јучерашњој седници, поштовани посланик прота Данило покренуо ово питање, ја нисам био тада у Скупштини, те са тога нису ми познати разлози, који су могли да определе Народно Представништво да се упушта у решавање овог питања. Из говора већине предговорника, који су данас говорили, видим да они налазе да се Народно Представништво може упуштати у претрес покренутога питања и по њему доносити своју одлуку. Сматрам за дужност да одмах у почетку изјавим да се не слажем са мишљењем њиховим. Дозволите да дам разлога зашто се не слажем.

Закон о пословном реду у Народној Скупштини јасно је прописао, којим се путем и на који начин све ствари уносе у Народно Представништво; како се у Скупштини претресају и напослетку када се и како може по њима доносити одлука. Позната су само четири такова пута, и то: пут *предлога*, други је пут *интерпелација*, трећи *питање*, а четврти је пут *молбе и жалбе*. Да видимо, дакле, сада којим је од поменутих четири пута ова ствар унета у Скупштину, о којој се сада води дебата.

Је ли путем предлога? —

Одговарам да није, јер нису, пре претреса, испуњени они прописи закона, који су се морали да испуне. А када то није урађено, то онда Народно Представништво не може ову ствар у претрес узимати, а још мање по њој какву одлуку доносити. Узме ли се пак да је ово интерпелација, то исто важи и за њу; јер су и за интерпелацију пословником прописане форме, које се претходно морају да испуне. Што важи за предлоге

и за интерпелације, то исто важи и за молбе и жалбе. Остаје нам дакле још један једини пут, а то је пут: — *питања*. У место одговора ја ћу да вам прочитам члан 78. закона о пословном реду у Скупштини који ево шта каже: „Сваки посланик има право управљати министрима питање у почетку сваке Скупштинске сесије, али је дужан о томе претходно известити председника Скупштине.

После одговора од стране надлежнога министра моћиће још говорити само онај, који је поставио питање

Поводом постављеног питања *Скупштина не доноси никакав закључак.*“

Када дакле закон овако јасно говори, и када ствар, коју је покренуо поштовани посланик прота Данило може доћи *само у ред питања*, то је онда и свака даља дебата по овој ствари излишна и противзакона, јер Народно Представништво по истој не може доносити никакову одлуку Зато бих вас ја молио, да преко овога питања пређете на дневни ред.

Молим вас господо, за мене је закон овде јасан; и према овоме ја не видим разлога и ослонца законског, да би Народно Представништво могло да се упусти у ово питање. Имајте на уму да би, радећи овако, створили један врло рђав „преседанс“ који би могао да изађе на ово: господа, која би била вољна да Народно Представништво заустави у раду, могла би у почетку сваке сесије да предложе, да се реши ово или оно, и не би могли да их обуставите, и рад би отишао у недоглед и ми би у томе погрешили. Ја бих вас молио да не изгубите из вида и ово: и ако би Народно Представништво хтело да донесе ма какву одлуку, то није могуће, пошто то питање није пошло оним путем, који закон о пословном реду прописује. Нека се дотични посланик, ако налази да је његово право повређено, држи оних прописа, који су прописани законом о пословном реду. И онда ће му Народно Представништво дати задовољења; али ја налазим да ово није тај пут. За то вас молим, да усвојите разлоге министра унутрашњих послова, које је изнео у Народном Представништву.

То сам сматрао за нужно да кажем у Народном Представништву, а ви решите како хоћете.

Председник. Ставићу на гласање: ко је за то да није Скупштина надлежна да се упушта у решење овога питања тај нека седи; ко је противан нека устане? (Већина седи). Већина је седела; дакле, решено је, да се сматра да Скупштина није надлежна да се упушта у оцену овога питања.

Сад прелазимо даље на дневни ред. На дневном је реду бирање одбора за поднесене законске предлоге.

Дајем четврт часа одмора да се господа посланици изволе састати у секције.

(Настаје одмор)

После одмора

Председник. Скупштинска се седница продужује. Изволте чути резултат избора.

Секретар Љ. Ћирић чита:

1. За закон о штампи изабрани су: 1. Др Драгиша Станојевић, 2. Ат. Вучковић, 3. Љуб. П. Ћирић, 4. Др. Коста Динић, 5. Љуб. Новаковић, 6. Сима Костић, 7. Дим. Илићановић.

2. За измене закона о зборовима изабрани су: 1. Таса Ђикић, 2. Максим Сретеновић, 3. Др. Станојло Вукчевић, 4. Лазар Бошковић, 5. М. Мостић, 6. В. Манојловић, 7. В. А. Младеновић.

3. За измене изборног закона изабрани су: 1. Милун Миљковић, 2. Арса Прокопијевић, 3. Стојан Рибарац, 4. Тодор Туцаковић, 5. Раша Нинић, 6. Пера Максимовић, 7. Богосав Поповић.

4. За измене закона о општинама изабрани су: 1. Тодор Радовановић. 2. Милош Богдановић, 3. Војин Ћирковић, 4. Драгољуб Илић, 5. Сретен Гогић, 6. Вл. Тадић, 7, Тома Бојичић.

5. За измене закона о уређењу округа и срезова изабрани су: 1. Илија Мојић, 2. Мих Веселиновић, 3. Велизар Кундовић, 4. Никола Ристић, 5. Коста Јуришић, 6. Јован Николић, 7. Љуб. Милићковић.

Председник. Молићу одборе да се састану у 3 сахата после подне и да отпочну рад.

Сад изволте чути један протокол који је случајно изостао и није прочитан,

Секретар Р. Петровић прочита протокол 3-ћег претходног састанка.

Председник. Има ли ко шта да примети на састав прочитаног протокола? (Нема).

По што се нико не јавља за реч, стављам на гласање: усваја ли Скупштина прочитани протокол? (Усваја).

Скупштинску седницу закључујем, а другу заказујем сутра у 10 часова пре подне.

На дневном реду биће напрт адресе, ако буде готов и штампан да се разда народним посланицима,

Састанак је овај трајао до 11½ часова пре подне.

---

7 САСТАНАК

13 новембра 1890 год.

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Паја Вуковић

СЕКРЕТАР

Ранко Петровић

Од г. г. министра нико није био присутан.

Потпредседник. Отварам седницу 7-ог састанка — изволте чути протокол 5 редовног састанка.

Секр. Љ. Јоксимовић прочита протокол 5 редов. састанка.

Потпредседник. Има ли ко од г. г. посланика да примети што на састав овога протокола? (Нема). Прима ли Скупштина овај протокол? (Прима). А сад изволите чути протокол 6 редовног састанка.

Секр. Л. Лазаревић прочита 6 састанак.

Потпредседник. Има ли ко да примети што на састав протокола?

Гига Гершић. Ја имам само једну примедбу да учиним у том смислу, што, чини ми се, мој говор није ушао у протокол онако, какав је био. Ја мислим, да говор није потпуно ушао, не по простору, него по смислу своме, јер ја сам напоменуо да се Скупштина упустила у говор о самој ствари, не решивши претходно питање, које је изнео г. министар унутрашњих послова. Мој је предлог био, да се Скупштина изјасни: да ли може да се говори о тој ствари па после да се пређе на саму ствар и казао сам, да је то питање о верификацији посланика, а верификациони одбор изнео је у своме извештају, да је избор г. Данила правилан и то је Скупштина и решила, а ако г. Данило налази да је влада повредила закон и Устав, решавајући о томе његовом питању, он то питање може изнети прописаним путем.

Секр. Л. Лазаревић. Избор г. Данила Анђелковића свршена је ствар. Његов је избор оверен. На питање, да ли ће он задржати свој положај и мандат посланички г. Гига казао је, да Скупштина пре свега треба да се упусти у решење питања да ли је она позвата да то питање реши, и то је тако у протоколу и записато.

Г. Гершић. Молим вас, да се у том смислу исправи мој говор.

Потпредседник. Прима ли скупштина прочитан и прокомл? (Прима). Изволте чути једну честитку.

Секр. Љ. Јоксимсвић чита:

Народној Скупштини, Београд

Поверење народно оправдајте корисним радом, жеље и потребе народа савесно извршите. Само узајамном љубављу и слогом накренути брод може да се изведе из бурних таласа.

Народ је уз вас, ви будите уз њега. Чувајте народ од дојакашњих тзавица, као и народно поверење.

Живела Народна Скупштина!

У име радикалне странке за срез пожаревачки.

Потпредседник одбора радикалне странке.

Мил. Карамарковић.

Деловођа

Свет. Т. Стојковић

уч. дубравички.

чланови:

Ива Тодосијевић, Стојан Ђокић, Ника Ђурић, Радован Бојкић, Павле Јанковић, Мијаило Живојиновић, Петар Станојевић, Милош Стојићевић, Вића Кузмановић, Мита Павловић Никола Петровић.

Потпредседник. Изволте чути молбе и жалбе које су дошле Скупштини?

Секр. Љ. Јосимовић чита:

Димитрије Чобановић, виноградар из Смедерева, моли за зајам од 15.000 дин. и 50.000 чомада америкаске лозе, ради подизања виноградарства.

Адам Трајиловић из Жидиља моли, да му се шурак Паун Николић ослободи робије и полицискот надзора.

Љуба Марковић, ђакон и учитељ из Ваљева, и Александер Шпенглер, писар министарства војног. моле: да им се уваже извесне године службе.

Јелена, удова пок. Симе Панајотовића из Раснице у округу ср. пиротском нишавском, моли за државну помоћ.

Потпредседник. Све ове молбе и жалбе упућују се одбору за молбе и жалбе.

Изволте чути два указа.

Секр. Љ. Ћирић чита:

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТА
АЛЕКСАНДРА I
по милости божјој и вољи народној
Краља Србије
МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Председника Нашег Министарског Савета Нашег Министра Иностраних Дела, а по саслушању Нашег Министарског Савета, решили смо и рошавамо:

Овлашћују се Председник Нашег Министарског Савета Наш Министар Иностраних Дела, да може поднети Народној Скупштини на решење: „Пројект закона и пословном реду, у Државном Савету.“

Председник Нашег Министарског Савета Наш Министар Иностраних Дела нека изврши овај указ.

12. новембра 1890
у Београду

Јов. Ристић с. р.
К. С. Протић с. р.
Ј. Бели-Марковић с. р.

Председник Министарског Савета
Министар Иностраних дела
Венерал

С. Грујић с. р.

(Види прилог 3 „Народној Скупштини“).

Даље:

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
АЛЕКСАНДРА I
по милости божјој и вољи народној
Краља Србије
МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра иностраних дела, а по саслушању Нашег Министарског Савета, решили смо и решавамо:

„Овлашћује се Председник Нашег Министарског Савета, Наш министар иностраних дела, да може поднети Народној Скупштини на решење: Предлог закона о министарској одговорности.“

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар иностраних дела, нека изврши овај указ.

10 Новембра 1890.
у Београду

Јов. Ристић с. р.
К. С. Протић с. р.
Ј. Бели-Марковић с. р.

Председник Министарског Савета
Министар иностраних дела
Венерал

С. Грујић с. р.

(Види прилог 4 „Народној Скупштини“).

Потпредседник. Према пословнику идуће седнице Скупштина ће одредити одборе, за поднесене предлоге.

Сад би требало да пређемо на дневни ред, но пре него што пређемо на дневни ред, молио бих г. г. посланике који се нису заклели, да то учине а г проту Ђурића да их закуне.

(Заклињу се г.г. Паита Срећковић, Алимпије Васиљевић, Живан Живановић и Радисав Митровић).

Потпредседник. Јуче је председништво Скупштине ставило на дневни ред адресу Народне Скупштине, но пошто адреса није штампана и раздати г. г. посланицима, а у одбору има и адреса мањине, која још није такође штампана, то данашњу седницу закључујем а другу заказујем прексутра у 9 часова пре подне. Молим г. г. посланике да изволе доћи сутра пре подне у Скупштину да приме наштампани нацрт адресе, јер по чл. 34 пословника од пријама штампане адресе, па до решавања о њој, треба да прођу 24 часа.

Састанак је трајао до 11½ часова пре подне.

---

8 САСТАНАК

14 новембра 1890 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК
Никола Пашић.

СЕКРЕТАР
Др. Станојло Вукчевић

Присутан г. министар унутрашњих дела.

Почетак у 9½ час. пре подне.

Председник. Скупштинска седница отворена је.

Јуче је потпредседник Народне Скупштине г. Паја Вуковић заказао, да г.г. посланици данас дођу те да приме штампане нацрте адресе. Ја сам после увидио, да је правилније, да се нацрт адресе прочита у Скупштинској седници па да после тога прође 24 сата те да се о адреси води претрес. С тога сам и заказао за данас редовну седницу.

Сад изволте чути известиоце одборске већине и мањине, који ће вам прочитати нацрт адресе.

Известилац Илија Душманић прочита овај

НАЦРТ АДРЕСЕ
КОЈИ ПРЕДЛАЖЕ ВЕЋИНА ОДБОРА ЗА АДРЕСУ

Господо Краљевски Намесници,

Народна Скупштина, која се састала у први редовни сазив своје прве трогодишње периоде под Владом новога Устава, захвално се одазива добродошлици, којом сте је изволели поздравити при отварању њених седница у име Његовог Величанства Краља Александра I.

Нова уставна владавина, заснована на широкој парламентарној основи, одиста је добила нову потврду народнога поверења и стојећи на томе чврстом темељу она може неуморно и доследно даље корачати правцем, који одговара поново изјављеном народном расположењу и нашим политичким и друштвеним потребама.

Разноврсни корисни закони, који су донесени на прошлом ванредном сазиву Народне Скупштине и који су настојавањем владе у живот уведени, благодетно су утицали на утврђење новога парламентарног реда и на правилан развој нашег државног живота, у колико је тим законима отпочет преображајни рад, те су уклоњени многи остатци прошлога система државнога устројства и управе. Тај се добро отпочети рад мора сад наставити и довршити.

Народно Представништво, које се поноси слободним и непомућеним изразом народне воље, из којега је поникло, саслушало је са задовољством потврду Краљевског Намесништва о законом ујемченој слободи избора и о примерном реду, који је владао на биралиштима и који народ српски уврштује у ред оних напредних народа, који свесно појимају своја грађанска права и своје уставне дужности.

Народно Представништво не устеже се признати у овој прилици, да је влада имала одиста велики и тежак задатак, кад јој је ваљало увести у живот многобројне законе, што их је прошла Ванредна Скупштина донела. Она је тај задатак вршила успешно и правилно и то је такође много допринело, те се добар утицај тих нових закона осетно убрзо у многим правцима нашег унутрашњег државног живота, и ако се при самој примени у пракгици показало, да закон о општинама и закон о изборима народних посланика потребују поједине извесне измене, у интересу боље јасности и прецизности, недирајући при томе у главни дух и правац тих закона, који одговарају смеру и циљу, коме су намењени.

Досадашње настојавање владе при увођењу у живот нових закона даје нам основане наде, да ће ускоро ступити у живот и закон о уређењу округа и срезова, који уноси нов самоуправни елеменат у нашу државну организацију.

А тако исто и да ће се отпочето извршење закона, којим се судска власт од полиције преноси на судове, што пре довршити.

Знајући колико је мучан и тежак задатак за кратко време потпуно излечити болесно и поремећено финансијско стање, које се кроз читав низ година запуштало и кварило, Народно Представништво радосно поздравља свако стално напредовање на томе пољу и влада, докле год буде неуморно радила у томе правцу, вазда ће наћи признања и потпоре његове у свима мерама, које буде и даље предузимала на путу сталнога консолидовања и опорављења нашега финансијског стања.

Са особитим задовољством Народна је Скупштина чула од Вас, Господо Краљевски Намесници, да је наша војна снага добила здраву основу за што боље усавршавање у своме важном позиву, да буде поуздан ослонац за одбрану отаџбине и моћан чинилац у раду на нашем заветном националном задатку. Према таквоме почетку Народно Представништво може поуздано очекивати, да ће се преуређење наше војске, још за трајања овога скупштинскога сазива, доследно даље извести на добивеној основи, имајући вазда на уму установу Народне Војске, која одговара нашим предањима, друштвеним приликама и народном карактеру. Народ је вазда готов и вољан приносити све жртве,кад оне служе великим интересима отаџбине и националне мисли и кад резултати одговарају тим вољно принесеним жртвама. Како је Народна Скупштина и до сада ценила одану службу отаџбини и своме позиву, тако се и у овој прилици радо придружује хвали и признању, које заслужују старешине и наставници наше војске.

Господо Краљевски Намесници,

Одавши признање ономе, што је до сада урађено на пољу нашега унутарњега државнога уређења и исказавши у општим потезима свој поглед на те радове и задатке, Народно Представништво у исто време изјављује, да ће наговештене законске предлоге о министарској одговорности, о уређењу Главне Контроле, о пословном реду у Државном Савету, о штампи и о зборовима и удруженима проучити с оном збиљом и пажњом, која њиховој великој важности одговара; у договору с владом Народно ће Представништво уложити сав свој труд, да ти органски закони буду донесени у духу Устава, као доследна допуна његова и као живи израз оних слободоумних и савремених начела, која су у њему изречена. Народно Представништво осећа сву тежину и озбиљност задатака, који га на томе пољу очекују и с тога ће се најозбиљније старати, да заједничким договором и обавештењем пронађе правилан пут, који ће слободу утврдити, чувајући је како од преживелих стега и ограничења, тако и од изигравања путем злоупотреба, које јој корен подгризају.

Поред наведених законских предлога, који спадају у Уставом одређени задатак овога скупштинског сазива, Народно ће Представништво радо прихватити и пажљиво проучити све остале законске предлоге, којима се подмирују потребе народне, а у реду тих предлога узда се да ће бити и они, који ће владу и властима земаљским дати још јачега законскога ослонца и маха у њиховој и досада засведоченој тежњи, да се очува лична и имовна безбедност и да што поузданијих законских јемстава, да кривац неће избећи заслужену казну. Помињући ово, Народном је Представништву тежња, да се још успешније бојује против зла, које није поникло у данашњем стању, него је из ранијих времена наслеђено, па је у данашњем стању већ и досада у знатној мери смањено настојавањем земаљских власти.

Нарочиту ће пажњу обратити Народно Представништво на пројект буџета и законски предлог о склапању буџета и при томе ће га поглавито руководити тежња, да се у договору с владом што више приближује циљу, који се вазда мора имати пред очима, а тај је: да без штете по битне државне потребе, разумном штедњом, смишљеним распоредом и што потребнијом одређеношћу прихода и расхода буџет државни остане на здравој основи, те да се што више постизава равнотежа, којој се неминовно мора тежити.

У вези с тим Народно Представништво радосно поздравља изјаву о важности здравога и напреднога економскога стања по целокупни државни и народни живот и о неодложној потреби, да се у првоме реду обрати особена пажња на оне мере, које служе темељитом развијању наше привредне моћи. И одиста је настао крајњи тренутак, да се приступи остваривању привредног програма Србије, који би све гране земаљске привреде, земљорадњу, занате, домаћу и фабричку индустрију и трговину из основа поправио разумним економским законодавством, како би се складно и упоредно све могло развијати, подижући културни живот Србије на исту висину са политичким.

Признајући огромну важност систематичком извођењу привреднога програма Србије, Народно ће Представништво са радошћу прихватити све предлоге владине, који би ишли у прилог овоме извођењу.

Господо Краљевски Намесници,

Са великим задовољством саслушало је Народно Представништво, да су наши односаји са свима државама повољни и пријатељски, јер потпуно оцењује, колико ти добри односи вреде у данашњем толико развитом међународном саобраћају, а нарочито за државу, која је као наша заузета пословима око свога унутрашњег политичког и економног преображаја и финанцијског консолидовања. Још веће је задовољство Народнога Представништва, што народна политика, која одговара предањима и тежњама народним, налази поверења и пријатељске наклоности код великих европских држава. Благодарећи на овом благонаклоном расположењу тих држава, Народно Представништво сматра за своју дужност. да и овом свечаном приликом изјави свагдашњу дубоку захвалност народа српског узвишеноме Императору братскога нам рускога народа, који је као свагда, тако и у најновије време, дао нарочите доказе свога благоволења према Србији и српскоме народу; то нам је моћна и поуздана залога, да ће се стално одржати везе искренога пријатељства између рускога и српскога народа.

Народно Представништво жали, што, уз ове изразе задовољста, мора напоменути и тежак утисак, што су га учинили на народ српски извесни догађаји и појаве, које се тичу међународних интереса и достојанства наше државе. Међу те

догађаје спада, пре свега, мучко убиство нашега вице-конзула у Приштини, које је дубоко повредило осећаје народа српскога, који је вазда готов био на све жртве, кад ваља да се очува народна част и достојанство државе. Под тешким утиском тога догађаја, а полажући такође велику вредност на што боље односе са отоманском царевином, Народно Представништво очекује, да се што пре обистини уздање, да ће се то питање ускоро расправити путем споразума са Високом Портом и то на начин, који одговара достојанству једне и друге стране и задовољава повређено осећање народа српског.

Друга непријатна појава, на пољу наших међународних односаја, састајала се у отежању једнога дела нашега земаљског извоза услед изузетних мера, које су за неко време употребљене на нашој граници. Народно се Представништво радује, што је влада успела да, узајамним обавештењем и споразумом са суседном аустро-угарском монархијом уклони поменуте сметње и поврати уговорно стање. Потпуно ценећи потребу добрих и пријатељских односаја са великом суседном државом Народно се Представништво узда, да ће се лојалном међусобном предусретљивошћу у напредак избећи такве појаве, но свакојако налази, да влада, у договору са Народном Скупштином, ваља тако исто да приступи остварењу свих мера, које су потребне, да нас могући слични догађаји не би изненадили и неспремне затекли.

Народно се Представништво радује, што је и наша држава могла у неколико да припомогне важном културном предузећу, које је по одредбама Берлинског уговора отпочето да се извршује на доњем Дунаву у регулационим радовима на Ђердану од стране аустро-угарске монархије.

Коректно држање наше владе у односају са балканским државама заслужује признање, нарочито кад је оно задахнуто тежњом да те државе, схвативши правилно своје узајамне интересе, негују слоту и мир међу собом, како би могле заједнички одржавати самосталан живот и развитак балканских народа. Желети је, да такав правац нађе признања и одзива код свих балканских народа. Задатак је непосредно заинтересованих и позваних фактора на Балкану, да за времена отклањају трвења у хришћанским покрајинама балканским, од којих у последње време нарочито три ударе — српска народност, како би се очувао мир на овоме полуострву и потпомогао такав развој прилика, који води правичном задовољењу међусобних интереса свих балканских народа.

Приступајући својим тешким и многостручним пословима, Народно Представништво још једном свечано изјављује, да ће, високо ценећи сву важност осведоченог узајамног поверења између Круне и Народа, у својим пословима имати пред очима само срећу и напредак отаџбине, углед и славу Престола и лепу будућност Срства. У то име кличемо:

Живео Краљ Александар I!

Живело Краљевско Намесништво!

Живео Народ Српски!

13 новембра 1890 год.
у Београду.

Известилац Илија Душманић

Председник одбора за адресу Гл. Гершић

ЧЛАНОВИ ОДБОРА:

Пера Велимировић, Д-р Драгиша Станојевић, Д-р Лаза Илић, Благоје Божић, Станко Петровић, Михајло Поповић, Ранко Петровић, Љуба Јоксимовић, Ђока Брачинац, Коста Јуришић.

Председник. Сад изволте чути нацрт адресе, коју предлаже одборска мањина.

Известилац Тодор Туцаковић прочита.

НАЦРТ АДРЕСЕ
КОЈИ ПРЕДЛАЖЕ МАЊИНА ОДБОРА ЗА АДРЕСУ

Господо Краљевски Намесници!

Народна Скупштина пажљиво је саслушала Престону Беседу, којом су отворене овогодишње седнице њене, и сматра за прву дужност своју да одговори на поздрав Краљевскоме Намесништву.

Влада Краљевског Намесништва имала је доиста тешко, ну и благодарно поље рада, да, уводећи у живот одредбе новога Устава, даде чврста основа животу народном и државном.

Ну, Народна Скупштина мора приметити да влада, одкад управља државним пословима, није одговорила том важном задатку колико се очекивало.

Нов општински закон, у многим одредбама и сам противан духу општинске самоуправе, претрпео је знатне ударе у практичној примени, која је учинила илузорном општинску самоуправу.

Нов изборни закон, у многим својим одредбама, стоји у опреци с Уставом, на штету изборног права, ујемченог Уставом И Народна Скупштина уверена, да слобода избора, и поред уставних и законских одредаба, зависи и од извршилаца закона, сматра за своју свету дужност према Отаџбини, пред Краљевским Намесништвом изјавити: да слобода избора није ни овога пута очувана, нарочито у припремним пословима, који претходе самом акту избора посланика, а који несумњиво условљавају и сам резултат избора. Недопуштено утицање на изборе од стране органа власти, или приватних лица под њеним закриљем, Народна Скупштина мора и осудити тим пре, што су ове повреде закона и слободе избора, у многим случајевима носиле очевидне знаке порицања личне и имовне безбедности с једне, и поништавања Уставом признатог начела једнакости с друге стране.

Високо ценећи установу судова, која је стуб личне и имовне безбедности, Народна Скупштина мора да изјави своје сажаљење што пренос судске власти од полиције на судове није изведен у духу Устава и његове изречене одредбе о томе, већ је и данас остало, да полицијске власти суде о иступима, као што је било и пре Устава.

Народна Скупштина и сада, као и свагда, примила је с највећим задовољством уверавање Краљевског Намесништва о добром стању наше војске. И с готовошћу да прихвати и патриотски оцени све предлоге, који јој се поднесу, за унапређење земаљске одбране — Народна Скупштина дели правично признање, које се одаје старешинама и наставницима наше војске.

Господо Краљевски Намесници!

Народна Скупштина с радошћу је саслушала уверавање да је наше финансијско стање пошло правилним путем. Ну, на жалост, Народна Скупштина мора констатовати, да народ није опазио последице тога; а на против осетно је последице осведочене нештедње у државном газдовању и увећању буџета. Право стање државног буџета остало је неосветљено, што влада уз прошлогодишњи буџет није поднела и завршни рачун, као што то Устав одређује.

Признавајући да је добро организована привреда народна најсталнија основа не само за правилно стање државних финансија, већ и за повољан развој целокупног државног газдинства, Народна Скупштина искрено ће се радовати, ако јој се пружи могућност да у овој сесији својим радом реши што више предлога, којима би се ојачала производна снага народна, унапредила земаљска трговина и занати, а нарочито укинули штетни монополи дувана и соли.

Народна Скупштина обратиће озбиљну пажњу свима предлозима, што јој се буду поднели за утврђење слободе и правде. Обезбедити праву слободу, сачувати је од стешњавања с једне, и од могућих и често понављаних злоупотреба с друге стране, јесте веома важан и озбиљан задатак, пред којим се Народна Скупштина сусрета са Краљевским Намесништвом.

Народна Скупштина поклониће нарочиту пажњу закону о министарској одговорности, о уређењу Главне Контроле, пословном реду у Државном Савету, штампи, удружењима и зборовима, који би носили у себи потпуно и неокрњено обележје Устава.

Господо Краљевски Намесници!

Народна Скупштина примила је са задовољством уверавање, да су односаји наше земље према свима државама повољни и пријатељски. И, ценећи то као јемство за самосталну народну политику наше Краљевине, Народна Скупштина и овом приликом

изражава жеље и осећања српског народа, да се непрекидно гаји и утврђује традиционално пријатељство српског народа према братској царевини руској

У реду тих мисли о добрим односајима са свима државама, и признавајући потребу утврђења пријатељских односаја са суседном Аустро-Угарском, Народна Скупштина цени споразум, који је уклонио препреке, стављене на пут једноме делу нашега земаљског извоза, жалећи при том, што тај споразум није постигнут раније и с мање штете за обе стране.

Регулисање Ђердапа Народна Скупштина сматра као дело достојно савремене културе.

Народна Скупштина и цео народ српски деле тугу, коју је Краљевско Намесништво изразило, поводом мучког убиства српског вицеконзула у Приштини, и жали и све друге потресе, које је искусио српски живаљ, равноправан са осталим поданицима Његовог Величанства Султана. Ну, уздајући се у правдољубље отоманске царевине, Народна Скупштина нада се, да ће влада Краљевског Намесништва енергичније настати, да се сва та питања с Високом Портом расправе начином, који одговара достојанству Српске Краљевине и потреби одржања српског живља.

Сматрајући сагласност са балканским државама као гаранцију за правилан развој односаја на балканском полуострву, Народна Скупштина готова је веровати, да се у тим односајима са балканским државама неће губити из вида неоспорна права и интереси Српске Краљевине и Српског племена.

Господо Краљевски Намесници!

Народна Скупштина потпуно је свесна о важности данашњег времена, о тешким приликама, у којима се земља налази, као и о великим и многоструким пословима, који Скупштину чекају, па ће се сматрати за срећну, ако својим радом учини услугу отаџбини и тиме оправда поверење народа свога.

У то име Народна Скупштина отпоздравља Краљевско Намесништво са узвиком:

Да Живи Краљ Александер I!
Да Живи Краљевско Намесништво!
Да Живи Народ Српски!
13. Новембра 1890. год.
у Београду.

У име мањине, члан одбора,
Т. П. Туцаковић.

Скупштина се при читању нацрта адресе одборске већине и одборске мањине, одазва са:

Живело Његово Величанство Краљ Александер I!
Живели Краљевски Намесници!
Живео Народ Српски!

Председник. Данашњи састанак закључујем а идући заказујем сутра у 9 сати пре подне. На дневном ће реду бити претрес адресе.

Састанак је трајао до 10 сати пре подне.

---

9 САСТАНАК

15 новембра 1890 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК
Никола П. Пашић.

СЕКРЕТАР
Љуб. Јоксимовић

Почетак у 9 час. пре подне.

Од г.г. Министара присуствовали су сви сем г. председника министарства и министра Народне Привреде.

Председник. Скупштинска је седница отворена; изволте чути записник 7. редовног састанка.

Секретар Л. Лазаревић прочита протокол 7 редовног састанка.

Председник. Има ли ко шта да примети на састав протокола? (Нема).

Усваја ли Скупштина прочитани протокол? (Усваја).

Изволте чути протокол 8 редовног састанка.

Секретар Р. Петровић прочита протокол 8 састанка.

Председник. Има ли ко од г.г. посланика да примети на састав протокола? (Нема).

Усваја ли Скупштина прочитани протокол? (Усваја).

Сад изволте чути молбе и жалбе, које су упућене Скупштини.

Секретар Љ. Јоксимовић чита:

Михаило П. Станишић, капетан у пензији, Фрања Винтер, инспектор држ. жељезница, и Милун Ибровац, начелник среза расинског, моле: да им се уваже извесне године службе.

Трајко Недељковић из Алексинца, жали се што му је два пут пореза наплаћена.

Катарина Ђорђевића из Ниша, моли за дозволу да понови извесну парницу.

Радован Рајовић, тежак из Кнића, моли за државну помоћ.

Јованча Стефановић, бив. кројач из Београда, жали се против извесног решења г министра унутрашњих дела.

Марија, удова Ђуре Будимировића из Обреновца, моли за државну помоћ

Коста Миловановић из Београда, моли да му Скупштина даде место у војсци.

Јанко Стојићковић и још 4 грађанина из Краставче, у ср. запљанском, окр. топличком, моле да им се у селу премери земљиште и пореза правичније разреже.

Сељани села Чагровца и Ћелија, у ср. запљаньском, окр. топличком, моле да се одвоје у засебну општину.

Радојко Миленовић и још 4 грађанина из Чагровца, у ср. запљанском, окр. топличкрм, моле да им се у селу премери земљиште и пореза доведе у ред.

Марко Анђелковић, из Трубарева, у ср. расинском, окр. крушевачком, моли да му се исплати дуван, који је радио и предао комисији.

Суд општине негбинске, у ср. златиборском, окр ужичком, моли да им се подигне школа о државном трошку.

Суд општине негбинске, у ср. златиборском, окр ужичком, моли да им се исплате извесне реквизиционе признанице.

Суд општине негбинске, у ср. златиборском, окр. ужичком, моли да се отвори ћумрук на Базову Броду.

Радосав Добриљац из Дубрава, у ср. добричком, округу топличком жали се, што му је оспорено право својине за земљу, на којој је настањен.

Председник. Све ове молбе и жалбе упућују се одбору за молбе и жалбе.

Изволте чути неколико предлога посланичких.

Сакретар Љ. Јоксимовић чита:

ПРЕДЛОГ

Народној Скупштини.

Још одавна постојао је у округу врањском тако звани «петински фонд» или «петинска каса», у коју су сви земљорадници старога врањског округа улагали петину својих производа, а у цељи за своју сигурност, у случају неродице, града или суше. Производи су продавани и добивени новац улазио је у петинску касу, која је са својим капиталом нарасла и чинила позајмице оскудним земљорадницима, а и онима, који нису улагали петину својих производа.

Од ослобођења ових крајева није вођен никакав рачун о свему томе. Они који су из фонда узимали, остали су дужници касе, па државна власт није чинила наплату ни главног ни интереса. Раније је било већ решено у Народној Скупштини, да се таки дужници од интерсса ослободе, но опет није то у дело уведено.

Бивало је даље случајева, да је раније Турчин узимао новац у зајам, по том по ослобођењу отишао, а земљу своју продао Србину. Наше су власти практиковале, те су преносиле те дугове на наше српске грађане и продавале им имања и ако нису била интабулисана раније за турски дуг.

Све ово захтева, да се петински фонд или каса регулише; да се о интересу донесе и остлари раније одлука Народне Скуп-

WWW.ARHIVSRS

штине, да се каса понова у живот уведе, да се регулише однос спрам природних нових срезова проширеног врањског округа и старог округа, који је улагао у ову касу.

С тога имамо част предложити Народној Скупштини на решење:

1. Да се понова уведе „петинска каса";

2. Да се руковање с њоме преда грађанима старога врањског округа, који су и улагали у исту;

3. Да се управа с петинском касом повери нарочитом одбору, који би био изабрат из грађана старог врањског округа,

4. Да се оствари раније решење Народне Скупштине и да се дужници петинског фонда ослободе интереса; и

5. Да се регулише дужнички однос оних који држе купљена турска имања тако, да они не одговарају за дугове, које су Турци учинили, чија су имања они — неоптерећена пред судом — купили; и

6. Да се не ослободе од интереса Турци, који нису улагали у касу, а узимали су прост зајам с интересом.

Молимо Народну Скупштину, да овај наш, по народ врањскг округа користан и важан предлог узме што скорије у оцену и усвоји га.

12 новембра 1890 год.
у Београду.

ПРЕДЛАГАЧИ, посланици:

Тома Јовановић, Јанча Јовановић, А. Васиљевић, Жив. Живановић, Вел. Кундовић, Д. А. Машић, П. Срећковић, М. Лешјанин.

Народној Скупштини.

Предлажем да се у закону о таксама, и то у IV делу (таксена тарифа) а у одељку А. где се говори о општим таксама учине ове измене:

1.) Тачка 7. За потврду облигација и признаница до 200 дин. закључно да буде 1 динар у место 2 дин.; а преко 200 дин. још по 30 п. д. на сваку стотину.

2.) Тачка 131. За потврду тапије да буде 2 динара, место 3 динара.

3.) Тачка 132. За потврду уверења да буде 1·30 дин., место 2 динара.

Ово предлажем с тога, што се код општинских судова на практици — ово из искуства говорим — као веома неподесан и теретан показао овакав закон о таксама, какав је данас, нарочито тачке, у којима предлажем измене. И с тога молим Народну Скупштину, да изволи овај предлог огласити као хитан.

13 новембра 1890 г.
у Београду.

Тома Бојичић
народни посланик.

ПРЕДЛОГ
Народној Скупштини.

За време турске владавине, округ врањски имао је један новчани завод: „петинска каса" или „опште корисна каса", која је позајмљивала новац сељанима из округа врањског, који су му тада припадали. По ослобођењу овога округа и пошто је у њој основана окружна штедионица, новчане књиге петинске касе, које су нађене, прелате су овој штедионици, да она прикупи од дужника све раздате новце ове касе, и штедионица окружна паплатила је преко суда и полиције повећу суму новаца.

Па како је ова петинска каса установљена у време турске владавине у округу врањском, прикупљањем $^1/_3$ десетка у две године од сеоског грађанства, а не харашана, то предлажемо Народној Скупштини и молимо је да реши:

1., да се новац бив. опште корисне касе, која је постојала у Врању, преда на руковање грађанима среза масуричког, пољаничког и пчињског, од чијих је улога она и постала и да се она сматра као њихова штедионица;

2., да се сви дужници петинске касе из срезова масуричког, пољаничког и пчињског ослободе интереса на њихова дуговања овој каси, с тим, да су они дужни платити главни дуг са интересом у будуће од дана, кад Скупштина овај предлог усвоји.

13 новембра 1890 год.
Београд.

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ:

Тодор Радовановић, Лазар Ј. Лазаревић, Младен Живковић.

Председник. Ови предлози упућује се одбору за преглед предлога посланичких.

Изволте чути једну молбу за одсуство.

Секретар Љ. Јоксиморић чита:

Народној Скупштини.

Ради важних домаћих послова, потребно ми је осуство за 10 дана. Молим Народну Скупштину да ми исто изволи одобрити.

14 новембра 1890 год.
Свилајенац.

Драгољуб С. Илић
народни посланик.

Председник. Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Одобрава).

Изволте чути оставку попа Данила Анђелковића.

Секретар Љ. Јоксимовић чита:

Народној Скупштини.

Као изабрани посланик за изборни окр. крагујевачки дајем оставку на посланички положај, и молим Народну Скупштину, да ми изволи уважити оставку.

14 новембра 1890 г.
Београд.

Данило Анђелковић
народ. посланик

Председник. Усваја ли Скупштина ту оставку? (Усваја)

У исто време, мислим, да се реши и то: да се позове онај господин из листе г. Данила Анђелковића, који долази за њим по реду. (Тако је).

Председник. Изволте чути једно питање.

Секретар Љ. Јоксимовић чита:

Питање
НА
Господина Министра финансије.

Опште позната је ствар, да је премер и попис земљишта у целој земљи у своје време површно и неправилно извршен, и порез према томе неправедно разрезан и наплаћиван. Та је неправда принудила државне власти, да се понова премер изврши, и у више је Скупштина тражено.

За врањски округ то још није учињено. У врањском округу сносе људи и сад неправедно порезу. Газде су увек имале начина, да им имање буде мање оцењено но што јесте. Јер на њиховим имањима могло би по десет обичних фамилија живети, а они једва да и за две плаћају. Чиновници нису ни навирили да виде земљу.

Стављајући ово питање, ја тражим, да где је уписано више, да се сведе на праву меру, па да се види да је мање. А где је уписато мање, као код газда, да се види да је више.

Питам господина министра финансије:

Кад мисли да одреди нов премер земљишта у целом врањском округу.

13 новембра 1890 г.
Београд.

НАРОДНИ ПОСЛАНИК
Тома Јовановић.

Председник. Прочитано питање упућује се г. министру.

Изволте чути г. известиоца верификационог одбора, који има да прочита један накнадни извештај верификационог одбора.

Изв. М. Мостић чита:

WWW.UNILIB.RS

Народној Скупштини.

По одлуци Народне Скупштине потписани одбор за пријављивање посланика и прегледање њихових пуномоћства, проучивши школску сведоџбу Атанасија Вучковића, има част предложити Скупштини, да изволи решити, да се тачка 6. извештаја овог одбора у свему прими, и жалба Стојана Станојевића одбаци, пошто је поднесеном сведоџбом доказано потпуно, да је г. Вучковић испунио погодбу чл. 100 Устава

Пуномоћства посланика: Станче Виденовића, изабраног посланика у пиротском округу, и Радисава Митровића, изабраног посланика у ужичком округу, потписати одбор има част известити Народну Скупштину, да их је примио, прегледао и нашао да су уредна.

14 новембра 1890
Београд.

Председник
одбора за прегледање и испитивање
посланичких пуномоћстава
Др. Лаза Илић

Известилац.
Мил. С. Мостић

ЧЛАНОВИ:
М. Лешјанин, Рашко Петровић, Л. Лазаревић, Јован И. Николић, Рашко Б. Тајсић, В. П. Манојловић.

Председник. Прима ли Скупштина прочитани извештај?

Ј. Авакумовић. Ође ли сад одма бити на дневном реду?

Председник. Па можемо да оставимо доцније, ако жели Скупштина.

Ј. Авакумовић. Ја мислим да треба и нама дати ту сведоџбу на увиђај.

Известилац М. Мостић. Ево и превода и свега, ако хоћете да прочитам.

(Чује се: нека се прочита превод).

Известила М. Мостић чита:

Сведочанство

По указу Његовог Императорског Величанства, од савета Императорског московског универзитета, иностранцу Србину Атанасију Вучковићу, о томе, да је он у августу месецу 1863 био премештен из Харковског универзитета у број студената овога универзитета, где је уз одлично владање свршио одсек природних наука физичко-математичког факултета, о свом трошку, и, показавши добар напредак, одлуком универзитетског савета од 9 јуна о. г., утврђен у звању *дејствителног студента*. При ступању у службу, на основу Зборника закона св. III, одредбе о грађанској служби чл. 172 (изд. 1857 г.) он се прима с 12-ом класом; права пак, при ступању у војену службу и на извођење у официрски чин, према § 143, највишим решењем утврђене, 18 јуна 1863, опште универзитетске уредбе, одређују се правилима издатим по струци војној. При том му се враћа његов пасош, који му је издала српска влада за Русију. Дано у Москви 26 јуна 1867 г.

Вршилац дужности ректора универзитета
дејствителни државни саветник и кавалер
(Потпис нечитак

Декан физич о-математичког факултета
државни саветник и кавалер
А. Давидовъ

Секретар за студентске послове
Димитрій Соколовъ

Овога сведочанства Императорског
Московског Универзитета
печат. (М. П.)

Председник. Жели ли Скупштина да се сад реши то? (Чује се: да се сад реши).

Усваја ли Скупштина прочитани извештај? (Усваја).

Још ми је част саопштити Скупштини да је дошао посланик Лазар Милосављевић.

Сад приступамо претресу нацрта адресе. Г. известилац нека изволи заузети своје место.

Ј. Авакумовић. Ја мислам да би требало да буду ту и г.г. министри, пошто је ово врло важан акт, управо акт разговора са владом.

Председник. Доћиће г.г. министри ма да по пословнику не морају да буду. (Чује се: треба да буду).

Известилац И. Душманић чита:

Народној Скупштини

Одбор за нацрт адресе свршио је свој посао и има част поднети Народној Скупштини приложени ·/. нацрт, како га је усвојила већина одборска.

Члан одбора г. Тодор Туцаковић као своје одвојено мишљење поднео је засебни нацрт одресе, који се прилаже под ·//.

13 новембра 1890 год.
у Београду.

ПРЕДСЕДНИК
Г. Гершић

ИЗВЕСТИЛАЦ
Илија М. Душманић

Чланови:
П. Велимировић, Др. Драгиша Станојевић, Др. Лаза Илић, Љуб. Јоксимовић, Рашко Петровић, Станко М. Петровић, Ђока Ж. Брачинац, М. Поповић, Благоје Божић, Т. П. Туцаковић.

Председник. Жели ли Скупштина да се поново прочита нацрт адресе? (Чује се: да се прочита).

Известилац И. Душманић прочита нацрт адресе већине одборске; а за тим

Известилац Т. Туцаковић прочита нацрт адресе одборске мањине.

Председник. Сад ћемо приступити претресу нацрта адресе; но пре но што приступимо томе претресу, изволте чути један указ, који је јуче послат Скупштини.

Секретар Др. Ст. Вукчевић чита:

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
АЛЕКСАНДРА I
по милости божијој и вољи народној
Краља Србије
МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег министра финансија, а по саслушању Министарског Савета, решили смо и решавамо: Овлашћује се министар финансија да Народној Скупштини, сазваној у прву редовну сесију поднесе на решење предлог закона о државним расходима и приходима за буџетску 1891 годину. — Наш министар финансија, нека изврши ово наше решење.

12 новембра 1890 год
у Београду.

Јов. Ристић с. р.
К. Протић с. р.
Ј. Бели-Марковић с. р.

Министар финансије
Др. М. В. Вујић

(Види прилог 5 и 6 „Народној Скупштини").

Председник. После 24 сата приступиће се образовању нарочитог финансијског одбора за овај закон.

Жели ли ко да узме реч о генералној дебати о адреси?

Живан Радосављевић. Господо посланици. Почем сам саслушао пажљиво нацрт адресе, ја вас молим, да ми дозволите да кажем неколико речи. Чини ми се да могу врло лако и доказати да је адреса Народне Скупштине једна гола формалност и један прост акт учтивости. Мени се чини да би се тој задаћи и много лепше и много лакше могло одговорити. Но адреса Народне Скупштине није само гола формалност и акт учтивости, него Скупштинска је адреса и акт патриотске

дужности; адреса је свечано дана реч и то је онај глас народа, који до престола на по се од народа допире. Адреса је једина уставна прилика да се жеље, осећаји и мисли народа непосредно сусрећу са назорима круне; и кад је то тако, онда није само уставно право, него и света патриотска дужност према круни и народу да буду у адреси изложене све жеље и потребе народне. Према томе ја сматрам да је престолна беседа програм владе а Скупштинска адреса да је програм скупштинског рада. Стојећи на том земљишту и налазим, да је адреса права парафраза престолној беседи; а тако исто налазећи да овај нацрт адресе није обухватно све битне интересе народне, тражим, да се овај нацрт одбаци и да се састави други одбор, да начини други нацрт адресе, у којој ће бити изложен чист програм скупштинског рада. Са ових разлога противан сам оваковој адреси.

Жив. Величковић. Као што је већ по рашчишћеним државноправним појмовима познато, престона беседа није акт круне, него акт владе, у коме она излаже програм свога рада, до чим је скупштинска адреса програм рада скупштинског и оцена владиног рада у погледу појединих јавних послова.

На тај начин круна, с једне стране, преко својих одговорних представника министара а с друге стране, народ преко својих неодговорних посланика, састају се и образују целину под именом „законодавно тело“. С те тачке полазећи и гледајући на владин двогодишњи рад, скупштинска мањина жали, што у том погледу не може да дели мишљење Скупштинске већине. Испитујући време које је прошло и подесност прилика, које су влади на расположењу стајале, скупштинска мањина има да констатује, да је влада, у колико је покушала извођење извесних реформи на основу Устава, учинила двојаку погрешку: једну што је извесне законе против његова духа извела, а другу: што их није извела у своје време.

Нов општински закон, у многим својим одредбама противан је самом духу устава; у практичној примени заиста је поништен толико, да о оној општинској аутономији о којој је реч у Уставу чл, 162. не може бити ни речи. Шест су чланова у општинском закону који и сам појам о општинској самоуправи потпуно поништавају. По чл. 80. зткона општинског право надзора полиц. власти, поред тога што ће њихову дужност прихватити стални окр. одбори, појачано је, а то је основ, који у том погледу напо што угрожава самоуправност општине. Чл. 83. подигао је меру казне над општинским властима чл. 83. изрекао је да полиција може задржати свако решење од извршења, решења која су противна не само законском наређењу него и полицијским прописима. Такав закон нисмо имали ни 84. год под напредњацима. Овим чланом обезбеђено је полицији и право тужбе и право извиђаја, дакле њој је остављено право и да тужи и да извиђа, а по себи се разуме да ће она то двоје удешавати да једно другом одговара, и тада ће и предлози које буде поднела Држ. Савету за отпуст и казну кметова, водити све оној истој цељи: да се кметови одрже у зависности према полицији.

А како је познато да је Државни Савет састављен од људи у коме су неколицина обележени као партизани, а који су међу тим ушли и без квалификација, то је ван сумње да ће државни Савет усвојити сваки такав предлог на путу угрожавања општинске самоуправе. У практичкој примени и овако конзервативног закона, пшло се још даље: било је прилике да је избор опозиционих кметова вршен 10 пута и поништаван, па ни једанаести ни дванаести пут нису кметови у дужност уведени. Кад се сравни са духом Устава овакав закон о општинама, закон подпуно конзерваиван; и кад се практична примена његова доведе у везу са околностима полиц. власти, онда долазимо до закључка, да ми у ствари немамо општинске самоуправе; а у колико је остала законом непоништена, поништена је тиме што над главом општинском стоји и данас демаклов мач полицијске власти очевидно противна духу Устава.

У вези са овим влада није учинила у своје време оно што је требало те да закон о уређењу округа и срезова послужи као услов за правилно извршивање Устава, и извођење реформа Уставних. Влада је знала, какве ће користи имати од тога, ако претходно попуни више чиновничке положаје својим људима, па тек тада да поднесе закон о уређењу округа и срезова, по коме се само правници могу поставити за окружне начелнике. Влада је, дакле, не имајући својих људи, у реду правника, учинила вешт маневр, да је претходно из дејствовала санкцију указу о постављању начелника којим је увукла на ове положаје писаре општинске и учитеље, па тек потом на потврду поднела закон о уређењу округа и срезова.

Господо, шта се хтело овим? шта се хтело законом о општ. властима кад је са чланом 6. полицијској власти остављено право, да одлуку збора и одбора може задржати, кад јој је остављено право да тужбе противу кметова даје и сама извиђа, да подноси предлоге против кметова, и да их предлаже за казну и отпуст Државном Савету? Хтело се да се задржи што већи утицај власти према општинском часнишству.

Имајући за добро средство оваких општ. закон; даље на положајима своје начелнике, своје људе, општ. писаре и учитеље, влада је показала да је отворено пошла партизанским путем.

Сем тога, што су ова два закона изведена противно Уставу, законом изборним, који наређује шта треба да се ради па да се огарантује слобода избора, учињена је погрешка у томе што је интелектуалном радњом владе, поднесен Скупштини законски предлог, противан уставним наређењима, и даље што је, поднев га на санкцију припомогла, да тај предлог постане свршено дело, закон. Ја ћу навести два случаја, који ће потврдити ово што сам рекао.

По члану 100 Устава земаљског, који говори о избору посланика, посланици са нарочитим условима бирају се одвојено. Тај члан гласи: (чита)

„Ова два посланика бирају округи истога дана, истим начином као и остале посланике, али одвојено од њих“. То је принцип Уставни; но он је чл. 91. изб. зак. изигран.

А чл. 91. Уст. гласи:

„На сваком месту где се врши гласање, биће образован бирачки одбор састављен од једног општ. одборника, којег је одб. изабрао од по једног представника сваке бирачке листе и једног судије, судског чиновника или правника“. Шта је овим казано? Изказана су два принципа: *да се избор квалификовани посланика има вршити независно од посланика са општим погодбама и да за члана бир. одбора, у појединим бирачким местима, могу бити постављени само они, који су или судски чиновници или правници.*

Ја знам да ће господа, која мисле да бране ово што ја нападам, узети за разлог то и рећи: да нема ту никакве злоупотребе што се гласало једном куглицом а не двема, и што су место судских чиновника или правника били председници попови или учитељи. Али овде у питању није личност тих председника одбора, већ један и два уставна принципа.

Као што рекох, чланом 69 и 91 изборног закона поништена су оба два принципа; и кад је Скупштина могла дозволити, да се они поништавају специјалним законима, зар није на тај начин и Влада и Скупштина дала доказа, да имају апетита не само да газе Устав, но да покажу да то гажење сме потицати баш и одавде, са овога места, на коме поштовање Устава и закона треба примером да светли. (Негодовање у већини и жагор)

Председник. Молим вас, господине, бирајте речи. Свака мисао, може да се каже, па опет да се нико не вређа.

Ја констатујем повреду двају принципа, и за исту чиним одговорном и владу и скупштинску већину. Па кад су и влада и Скупштина, на овај начин показали да могу и да хоће појединим наређењима законским да изиграваљу устав, онда сматрам да више нема јемства ни за чл. 9. ни 11. устава који гарантује неповредност дома, личну и имовну безбедност грађана.

(наставиће се)

Одговорни уредник **Ранко Петровић**

Штампа крал. српске државне штампарије